Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Hillerød

Lokalhistoriske Forening

Nr. 3 40. årgang 2025

HILLERØD

LOKALHISTORISKE FORENING

Nr. 3 40. årgang 2025

Redaktion og layout:
Eva Holm-Nielsen

Billedbehandling: Thomas Noble

Tryk: Nofoprint, Vallensbæk
ISSN 0903-3505

Udkommer 3 gange årligt
Stof til bladet sendes til Eva Holm-Nielsen

Medlemskab tegnes ved henvendelse til Elisabeth Nærum, indbetaling til Danske Bank, konto 9570 13892601.

Kontingent for enkeltmedlem 150 kr, husstand 225 kr.

www.hillerødlokalhistoriskeforening.dk

© Copyright Hillerød Lokalhistoriske Forening

Indhold

KENDTE BEBOERE PÅ FREDERIKSBORG SLOT 3
af EVA HOLM-NIELSEN

EN SAMARITERATTEST 15
af ASGER BERG

GENERALFORSAMLINGEN 2026 20

Forsiden: Indgang til Staldgaden. Foto: Kristian Hude, 1911. Det Kongelige Bibliotek

Hilllerød Lokalhistoriske Forening støttes af:
C4 Videncenter - Det Nationalhistoriske Museum Frederiksborg Slot - Frederiksborg Svendeforening - LE34 Landinspektørfirma - Hillerød Borgerstiftelse - Hillerød Industri- og Håndværkerforening

Formand
Asger Berg
S. Kierkegaardsvej 1
3400 Hillerød
Tlf. 4826 4689
larskanit@gmail.com

Næstformand
Eva Vester
Kirkepladsen 2
Nr. Herlev
3400 Hillerød
evester55@gmail.com

Kasserer
Elisabeth Nærum
Bakkedraget 9
3400 Hillerød
Tlf. 5181 4575
elisabethnaerum@gmail.com

Sekretær
Eva Holm-Nielsen
S. Kierkegaardsvej 1
3400 Hillerød
Tlf. 4826 4689
evamahoni@gmail.com

Bjørn Christiansen
Kongens Vænge 61
3400 Hillerød
Tlf. 2230 0149
esbc@email.dk

Birgit Vinholt Hansen
Petersborgvænget 2, 1.tv
3400 Hillerød
Tlf. 3026 9812
vinholt3400@live.dk

Peter Langer
Klostervej 23, 3, dør 3
3400 Hillerød
Tlf. 2299 0263
planger@webspeed.dk

Frederiksborg Slot set fra Slotsgade 41, ca. 1870. Foto: Carl Rathsach. Hillerød Lokalhistoriske Arkiv

Kendte beboere på Frederiksborg Slot

Af Eva Holm-Nielsen

Hvem er født i, opvokset i eller har boet i Hillerød? Mange kendisser har en tilknytning til Hillerød.

Af nulevende kunne man nævne skuespiller Lene Maria Christensen, der er vokset op på Møllebakken 19, journalist Kim Bildsøe Lassen, der som dreng boede på Ravnsbjergvej 7, skuespilleren Caspar Phillipson boede som dreng i Stubbevang 56, forfatteren Katrine Marie Guldager voksede op i Sættedammen 17, og blokfløjtevirtuosen Michala Petri voksede op på adressen Nøddehegnet 30.

Hvis man går nogle hundrede år tilbage i tiden, er der virkelig mange mere eller mindre berømte bysbørn: salmedigteren Thomas Kingo, filologen J.N. Madvig, kgl. skuespiller Nicolai Peter Nielsen, malerne Christen Købke, Theodor Philipsen og mange flere. Forfatterne Jakob Knudsen, Henrik Pontoppidan og

A.P. Berggreen som ældre. Foto Det Kongelige Bibliotek

politikeren Hartvig Frisch har alle fået sat mindeplader op på forskellige huse i byen.

På Frederiksborg Slot, eller rettere i sidebygningerne, har der boet folk, som ikke arbejdede på slottet. Boligerne var meget eftertragtede, ikke kun på grund af beliggenheden - for borgerskabet var det fint at bo tæt på kongeslottet - men også fordi lejlighederne prismæssigt var billigere end tilsvarende boliger i byen. Slotsforvalteren havde for 100 eller 200 år siden utvivlsomt en vis indflydelse på beboersammensætningen.

Kancellibygningen

Kancellibygningen, der ligger mod øst i den Ydre Slotsgård, var gennem 1800-tallet adresse for en række kulturpersonligheder, hvis eftermæle rækker frem til vor tid. De er stadig kendte, i hvert fald i visse kredse, selv om de ikke har fået gader opkaldt efter sig her i Hillerød. Flere havde tjenestefolk og logerende, der typisk kunne være elever ved Frederiksborg lærde Skole.

A.P. Berggreen

Komponisten A.P. Berggreen, 1801-1880, er i dag kendt for sine romantiske salmemelodier, ikke mindst for julekompositionerne "Velkommen igen Guds engle små", "Julen har englelyd", "Et barn er født i Bethlehem" og "Vær velkommen Herrens år".

Da Andreas Peter Berggreen var 9 år gammel, flyttede han ind i Kancellihuset hos sin morfar, distriktslæge Andreas Lynge.

Det var et hjem, hvor der blev musiceret meget. Der var ugentlige kammermusikaftener, hvor der blev spillet og sunget, ofte til langt ud på natten.

Andreas Peter, der var usædvanlig musikbegavet, lærte hurtigt at spille både fløjte, guitar og klaver, og han begyndte tidligt at komponere. Et af hans første musikstykker var romancen "Erindring", som han komponerede som 17-årig til en sentimental tekst af den jævnaldrende Pauline Flindt, som også boede på slottet. De var livet igennem venner, og at han var glad for deres livslange samarbejde, tilkendegav han, da han i 1873 udgav "Sange for én og flere Stemmer" og tilegnede hende et af afsnittene.

Berggreen blev student i 1819 fra Frederiksborg lærde Skole, flyttede til København og begyndte at studere jura. Men efter få år sprang han fra for helt at hellige sig musikken.

Selv om han ikke havde en formel musikuddannelse, bestred han betydningsfulde embeder. Fra 1838 til sin død i 1880 var han organist ved Trinitatis Kirke i København, og fra 1843 tillige sanglærer ved Metro-

politanskolen. Samme år stiftede han Danmarks første folkelige sangforening, Håndværkersangforeningen, som efter en velgørenhedskoncert til fordel for Hillerød Asyl blev forbillede for Frederiksborg Sangforening, som blev stiftet i 1845.

I 1858 blev han professor, og i 1859 blev han udnævnt til sanginspektør ved de lærde skoler og seminarierne under Kirke- og Undervisningsministeriet. I 1878 blev han æresdoktor ved Københavns universitet.

Da hans gamle skole oven for Torvebakken var brændt ned ved bybranden i 1834, bidrog han et par år efter ved at skrive kantaten til indvielsen af den genopbyggede Frederiksborg lærde Skole i 1836.

Blandt hans øvrige arbejder kan nævnes hans flerstemmige sange til skolebrug, melodier til salmebog til kirke- og husandagt og 10 bind danske og udenlandske folkesange og melodier, arrangeret for klaver.

Berggreen afsluttede sin karriere med i 1876 at skrive en biografi om sin lærer, komponisten C.E.F. Weyse.

Han døde den 8. november 1880 og ligger begravet på Assistens Kirkegård.

Pauline Flindt

Barndomsveninden Pauline Flindt, 1802-1888, var datter af oberst Christian Christopher Flindt, som lå i garnison ved Husarregimentet i Hillerød. Familien boede i en tjenestebolig i Staldgaden, hvor husarstalden lå.

I 1831 døde faderen, og moderen og Pauline og hendes to år yngre søster Margrethe måtte flytte ud af lejligheden.

I 1836 giftede Margrethe sig med ungdomsvennen, ritmester Geert Sørensen Gyllich, som samme år var blevet udnævnt til slotsforvalter med tjenestebolig i Kancellibygningens stueetage, og Pauline og moderen flyttede tilbage til en lejlighed på slottet.

Pauline Flindt levede et privilegeret liv og kom ved hoffet. Hun var med sin formue økonomisk uafhængig og havde som ugift kvinde fået en særlig tilladelse til selv at måtte administrere sine midler. Og da moderen døde i 1857, fik hun ved kongelig resolution lov til at overtage lejligheden.

Pauline Flindt, som engagerede sig i et vidtspændende velgørenhedsarbejde, var medinitiativtager til oprettelsen af asylet i Møllestræde, hvor fattige familier kunne anbringe deres børn, medens de selv arbejdede.

Hun stod også bag "Haandgjerningsskolen for Smaapiger i Hillerød", som var et tilbud til de piger, som var blevet for gamle til at være i asylet. Her lærte de at sy og reparere tøj og strikke strømper, vanter og underskørter. Pigerne fik en arbejdsløn, som blev indsat i Sparekassen og udbetalt, når de skulle konfirmeres.

Pauline Flindt som ældre. Foto: Carl Rathsach.

Pauline Flindts gravsten på Hillerød Kirkegård. Foto: Asger Berg, 2024.

Oscar Bentzon Gyllich, 1879. Foto: Daniel Lyblin, Helsingfors.

Hun var også drivkraften bag de årlige opførelser af lystspil og vaudeviller, hvor skuespillerne var byens borgere og Frederiksborg lærde Skoles disciple. Overskuddet blev fordelt mellem asylet og håndgerningsskolen, men der blev også givet penge til brændselshjælp, bespisning af byens fattige og salmebøger til søndagsskolen. Frederik 7. og grevinde Danner kastede glans over forestillingerne, og for at gøre det ekstra festligt bestemte Frederik 7., at Gardens Musikkorps skulle musicere både før og mellem akterne. Desuden støttede parret med pengebidrag.

Ikke overraskende blev der til hendes begravelse sunget salmer til melodier af Berggreen , "Jeg lever og veed hvor længe fuldtrøst" og "Tænk, naar engang den Taage er forsvunden".

Det blev bestemt, at der af hendes efterladte midler skulle oprettes et legat, "Frøken Pauline Flindts Legat for en værdig, aldrende uformuende Pige". Legatets renter skulle uddeles på livstid og fortrinsvis til en datter af en embedsmand, særlig til en, der havde ofret sig til lærerindegerningen.

Oscar Bentzon Gyllich

Der var et rigt musikliv blandt borgerfamilierne på slottet med koncerter i både Slotskirken og på slottet. Så at der skulle udgå en professionel operasanger fra dette miljø, er måske ikke så mærkeligt.

Oscar Bentzon Gyllich, 1847-1899, var født på slottet som søn af slotsforvalter, ritmester Geert Sørensen Gyllich og Margrethe, født Flindt. Mellemnavnet Bentzon fik han efter etatsråd, amtsforvalter Christopher Adrian Engelbrecht Bentzon, som stod fadder.

Det gæstfrie hjem var samlingssted for musikinteresserede og sangdygtige mennesker i Hillerød, og her kom mange af byens borgere og deres børn igennem årene.

Hver onsdag var der åbent hus, hvor der blev musiceret og spillet kort i en hyggelig og afslappet atmosfære, og traktementet var altid te og smørrebrød.

Oscar Bentzon Gyllich var begavet med en meget smuk baryton, som kom til udtryk bl.a. ved velgørenhedskoncerter sammen med andre sangglade, rekrutteret blandt Hillerødsborgerskabets ungdom. Allerede som 19-årig optrådte han i København akkompagneret af komponisten Joseph Glæser, som senere blev ansat som organist ved Frederiksborg Slotskirke.

Han blev, trods en alvorlig øjenlidelse, der efterhånden næsten fratog ham synet, professionel operasanger.

Han begyndte på jurastudiet, men opgav, hvorefter han blev ansat som tjenestemand ved The Great Northern Telegraphy Company, først i England og derefter i Kina.

I begyndelsen af 1870'erne blev han forflyttet til Finland, hvor han begyndte at give koncerter, og i 1876 helligede han sig helt sangen.

Oscar Bentzon Gyllich blev aldrig et stort navn herhjemme, fordi hans sangkarriere var koncentreret uden for Danmark, nemlig i Finland og Sverige. Han debuterede på Nya Teatern i Helsingfors den 27. december 1876 som Rigoletto i Verdis opera af samme navn. Her sang han i fire år store operapartier og blev på grund af sin stemme og sit musikalske foredrag en fejret sanger.

Senere blev han engageret ved mindre teatre, men var også en periode ved Den Kgl. Opera i Stockholm. I 1890'erne måtte han dog opgive sangkarrieren. Han vendte tilbage til telegraftjenesten i Finland og døde i Åbo den 16. marts 1899.

Joseph Glæser

Joseph Glæser, 1835-1891, fik sent i sit liv bolig i Kancellifløjen. Han var søn af komponisten, den senere hofkapelmester ved Det Kongelige Teater i København, Franz Joseph Glæser.

Joseph Glæser var uddannet cand. phil. og komponist, og han flyttede til Hillerød i 1867 for at virke som musiklærer. Han var en fremragende pianist og underviste både i klaver og sang.

Orgelspillet i Slotskirken var blev varetaget af læreren ved Nyhuse Skole som en del af vedkommendes ansættelse, men på grund af det utilfredsstillende orgelspil igennem flere år, foreslog Slotskirkens præst fra 1862, Jens Christian Hostrup, at Glæser, selv om han ikke havde en formel organistuddannelse, fik overdraget orgelspillet ved gudstjenesterne. Slotsforvalter, Harald Hammelev, som havde ansvaret for kirkerummet og dets funktion, foreslog Indenrigsministeriet, at man adskilte lærer- og organistfunktionen, hvilket blev imødekommet. I begyndelsen var Glæser ulønnet, men i efteråret 1873 blev han fastansat og blev dermed Slotskirkens første statsautoriserede organist. Fra 1. oktober 1881 fik Glæser desuden en fribolig på slottet, på 1. sal i Kancellibygningen.

Glæser var meget afholdt og skabte gennem årene et levende musikliv i Hillerød. Han underviste i klaver, dirigerede en overgang Frederiksborg Sangforening, uddannede enkelte af korets bedste stemmer vederlagsfrit, ligesom han arrangerede velgørenhedskoncerter til fordel for værdig trængende i Hillerød.

Han var også en meget produktiv komponist af både balletmusik, et oratorium, klaverstykker til undervisningsbrug og orkestermusik. Men størstedelen af hans kompositioner er sange, hvoraf flere blev folkeeje, fx "Droslen slog i Skov

Joseph Glæser som ældre. Foto: L. Hartmann. Det Kongelige Bibliotek

Joseph Glæsers gravsten på Hillerød Kirkegård. Foto: Asger Berg, 2025.

H.F. Ewald. Foto: Budtz Müller. Det Kongelige Bibliotek

sin klare Trille" og "Velkommen Lærkelil". Sidstnævnte står stadig i Højskolesangbogen.

Joseph Glæser og digterpræsten Hostrup skrev flere ting sammen. Deres skandinavistiske sang "Høje Nord, Friheds Hjem", som blev opført under studentermødet i Kristiania (Oslo) i 1869, fik i samtiden status af fædrelandssang. Den stod i Højskolesangbogen indtil 15. udgave i 1964.

I lokal sammenhæng kan nævnes to sange, som blev afsunget ved afsløringen af mindesmærket for Frederik 7.s statue på Torvet den 6. oktober 1880.

På Hostrups foranledning komponerede Glæser nye salmemelodier, som straks fandt vej til kirken og blev brugt under gudstjenesten. Den kendteste er "Har Hånd Du lagt på Herrens Plov" fra 1880, den eneste af hans salmemelodier, der stadig er optaget i den autoriserede melodibog til Den danske Salmebog.

Joseph Glæser døde 29. september 1891 og ligger begravet på Hillerød Kirkegård.

Elisabeth Glæser

Elisabeth Glæser, 1871-1937, Joseph Glæsers datter, skrev sig ind i Slotskirkens historie som kirkens første kvindelige organist. Hun var kun 18 år, da hun vikarierede for sin far under hans sygdom, og efter hans død blev hun af Indenrigsministeriet konstitueret i embedet, indtil de havde fundet efterfølgeren, Carl Brandt.

Sin musikalske dannelse havde hun fået af sin far, men egentlig musikundervisning fik hun først senere, hos henholdsvis koncertmester Frederik Rung, søn af komponisten Henrik Rung, og J.G. Matthison-Hansen, som var organist i Trinitatis Kirke.

I 1895 blev hun ansat som lærer ved den nystartede Marie Mørks Skole, og senere underviste hun i sang og klaver.

Hun blev i 1903 gift med adjunkt, cand.mag. Hannibal Aage Bricka, som var søn af overlærer ved Frederiksborg lærde Skole, Georg Stephan Bricka, som har lagt navn til Brickasvej.

De fik ingen børn, men deres hjem stod åbent for unge siamesere, som kom til Danmark for at uddanne sig til bl.a. søofficerer.

Elisabeth Bricka døde den 10. august 1937 og blev begravet på Ordrup Kirkegård. Her satte syv unge siamesiske officerer i taknemmelighed en mindesten for deres plejemor, med hendes navn og teksten "Rejst i Kærlighed", efterfulgt af deres navne.

H.F. Ewald

Forfatteren H.F. Ewald, 1821-1908, og hans familie flyttede efter nogle

år i Nyhuse ind i Kancellibygningen i slutningen af 1860'erne.

Herman Frederik Ewald slog først igennem som forfatter ret sent i livet, men i sin tid på Frederiksborg var han blevet en kendt og populær forfatter af historiske romaner. Med titler som "Svenskerne på Kronborg" fra 1867 og "Den skotske kvinde på Tjele" fra 1871 opnåede han stor udbredelse.

Forgæves søgte han her at opnå en sikrere borgerlig stilling som slotsforvalter på Frederiksborg, men en antydning af et embede fik Ewald dog, da han blev valgt til formand for sognerådet i Frederiksborg Slotssogn. Han tog klaverundervisning hos naboen på slottet, organist Glæser, men ifølge Ewald havde Glæser som lærer den slemme fejl, at han hellere ville fortælle anekdoter end passe undervisningen.

H.F. Ewalds søn Carl Ewald, 1856-1908, der som barn selvfølgelig var flyttet med familien ind i Kancellibygningen, blev en ret kendt, naturalistisk præget journalist og forfatter i flere forskellige genrer. Hans eventyr for børn havde det sigte at bibringe læserne forståelse af naturen, men de havde også en særlig munter og fantasifuld charme. Carl Ewald blev i øvrigt far til arkitekten og forfatteren Poul Henningsen, P.H.

H.F. Ewald døde 29.april 1908 i Fredensborg og blev begravet på Asminderød Kirkegård.

Kaptajn Hammelev

Da slotsforvalter Geert Sørensen Gyllich døde i 1872, tiltrådte Kaptajn Hammelev, 1826-1906, og

Hammelev og "Lercheungerne" i haven 1887. Fra venstre Marie Lind, stuepige Elise Petersen, kaptajn Hammelev, Marie Lerche, Karl Wedell-Wedellsborg og Flemming Lerche. Fotograf Budtz Müler & Co, København. Hillerød Lokalhistoriske Arkiv

flyttede ind i slotsforvalterboligen i Kancellibygningens stueetage.

Hammelev var hverken forfatter, sanger eller komponist, men han interesserede sig for kunst og musik. Og med sit særlige væsen var han i høj grad en kulturpersonlighed, der kom til at præge livet på Frederiksborg Slot.

Netop i hans tid, efter slotsbranden i 1859 og genopbygningen, rykkede det nye Nationalhistoriske Museum ind i hovedslottets bygninger, hvilket gav anledning til adskillige kontroverser mellem Hammelev og den meget magtfulde arkitekt Ferdinand Meldahl, der havde fået overdraget ansvaret for genopbygningen af slottet.

Kaptajn Hammelev lagde ikke skjul på, at han betragtede museet som et forstyrrende element på slottet, som tilmed kunne sidestilles med en lejer, der ikke betalte husleje.

Slottet og Frederiksborgmuseet var to indbyrdes uafhængige institutioner. Staten gav det private museum brugsretten til slottet på den betingelse, at det ikke medførte økonomiske forpligtelser, og derfor skulle museets drift finansieres gennem Carlsbergfondet. Men ifølge Hammelev blev statens årlige udgifter firedoblet, fordi museet hverken bidrog til rengøring, brandvæsen, belysning, Neptunfontænen eller andet.

I august 1885 blev Meldahl konstitueret som formand i Frederiksborgmuseets bestyrelse, og hans dobbeltrolle som både statens bygningsinspektør og Frederiksborgmuseets formand gjorde, at der blev taget beslutninger omkring museets og slotsforvaltningens forhold, som aldrig var blevet taget, hvis ikke det havde været for ham.

Hammelev var, som det er blevet sagt, "demokrat i en brydningstid", og hans respekt for autoriteter og konservative synspunkter var ikke stor.

Som embedsmand holdt han fast ved den opgave, at han var blevet sat til at forvalte alle Frederiksborg Slots bygninger, fra hovedslottet og ud til de yderste porte, og han gik som en sand patriark i brechen for sine egne ansatte. Han engagerede sig i deres arbejdsforhold, og han gjorde, hvad der stod i hans magt for at forbedre deres vilkår. Ikke sært, at han var meget vellidt som leder igennem godt tredive år.

Når det kom til konflikt med omgivelserne, skrev han indberetninger til sine foresatte i Indenrigsministeriet. Disse breve, der var kaptajn Hammelevs våben, var gerne skrevet i en så spids og karakteristisk stil, at de efter sigende gik på omgang i ministeriet, så alle kunne få glæde af dem.

Selv om Hammelev grundlæggende ikke brød sig om det nye museums måde at trænge ind på Frederiksborg Slot, fik han et rigtig godt forhold til museumsinspektør Vilhelm Holck, som i 1885 flyttede ind på 1. sal i Kancellibygningen, i

Hammelevs gravsten på Nyhuse Kirkegård, udformet af Vilhelm Holck. Øverst er indgraveret IND, "I Guds Navn" eller "I Herrens Navn". R står for Ridder af Dannebrog og DBM for Dannebrogsmand. Foto: Mogens Jønsson, 2024.

lejligheden lige oven over Hammelevs.

Kaptajn Hammelev døde den 25. marts 1906 og ligger begravet på Nyhuse Kirkegård.

Vilhelm Holck

Vilhelm Holck, 1856-1936, kom til museet i 1885 som konservator og blev siden museumsinspektør. Sideløbende oparbejdede han en omfattende arkitektvirksomhed i Hillerød og omegn, hvor mange af hans bygninger stadig præger bybilledet, fx Rådhuset på Torvet, Bankbygningen, Marie Mørks Skole, Teknisk Skole i Møllestræde, Sparekassen, teglværksejer Heinrich Clausens villa, Helsingørsgade 51, nu Slotssø Pælæet, og villaen "Krogen", hvis ejer baron Ludvig Wedell-Wedellsborg har givet navn til Wedells Vænge.

I 1891 blev han gift med den 15 år yngre Marie Wedell-Wedellsborg, som var datter af genboen i Slotsherrens Hus, også kaldet Amtmandsfløjen, for her residerede amtmand, kammerherre, baron Vilhelm Ferdinand Wedell-Wedellsborg og komtesse Louise Marie Sophie Schulin.

Holck refererede til Meldahl, der var en generation ældre end Holck. Da Holck blev ansat ved museet, sagde Meldahl til ham: "Vær en Tyran, sæt Deres Vilje igennem, det har jeg altid gjort."

Holck fortæller, at Meldahl var initiativrig og energisk. Men han var også selvhævdende, beregnende, rethaverisk og herskesyg, og hans ledelsesevner var stærkt overvurderede, og han mente, at Meldahls indflydelse på slottet gik langt ud over, hvad der krævedes af hans embede som statens bygningsinspektør. Det gjorde sig gældende med bl.a. det nye klokkespil og restaureringen af Compeniusorglet.

Museumsbestyrelsen advarede ham mod slotsforvalter Hammelev, som blev kaldt en meget vanskelig og stridbar mand. Meldahl kaldte ham upålidelig og ubehagelig, og han advarede Holck mod at tro ham over en dørtærskel, og brygger Jacobsen kaldte ham slet og ret en skurk.

Det kom hurtigt til et sammenstød mellem Hammelev og Holck, fordi Holck efter pålæg fra bestyrelsen havde fyret slottets garderobekone og ansat en, som var billigere. Men det skulle vise sig at blive den eneste gang, at der var mislyde i de knap 21 år, de arbejdede sammen.

Holcks position var trængt i de første årtier af hans ansættelse, og han fik en helt anderledes positiv opfattelse af Hammelev end den, han var blevet stillet i udsigt. De to blev meget gode venner og var i 1890'erne sammen aktive i opretttelsen af Nyhuse Asyl. Trods den store aldersforskel tilbragte de mange hyggelige og fornøjelige stunder sammen.

Vilhelm Holck, fotograferet i juni 1936 i forbindelse med sin 80-års fødselsdag.

I 1929 skrev Holck sine erindringer og lod dem trykke i 1934 for slægt og venner. På grund af det kontroversielle indhold - han ville give et andet billede af forholdene på slottet end det officielle - ønskede han, at de, der fik bogen, ikke lånte den ud. Og i forbindelse med pligtafleveringen til Det Kongelige Bibliotek bestemte han, at bogen skulle være båndlagt som utilgængelig i 30 år, altså til 1964.

Det har tydeligvis været hans ærinde af give Hammelev et værdigt eftermæle som et retskaffent menneske, belevent, betænksomt, vittigt, underholdende og på bunden en blød natur.

Han skriver bl.a.: "I mit senere liv har jeg mange gange savnet ham og hans måde at være på. Kaptajn Hammelev sagde engang til mig "Gid Meldahl må få et langt liv. Jeg kan lige så lidt undvære ham, som jeg kan undvære peber og sennep. Han holder mig frisk."[...] Mange morsomme og originale udtalelser har jeg hørt af ham, som nok fortjener at erindres." Og han slutter: "Det hænder de færreste at træffe sammen med en mand, der som han lyste op i den megen almindelighed."

Og som en sidste gestus udformede han Hammelevs gravsten af den stenplade, som havde fungeret som havebord i slotsforvalterhaven.

Vilhelm Holck døde den 4. oktober 1936 og blev begravet på Nyhuse Kirkegård.

Vilhelm Holcks gravsten på Nyhuse Kirkegård, Lapidarium 39. Foto: Mogens Jønsson.

Laura Kieler

Laura Kieler, 1849-1932, født Petersen, stammede fra Norge, var forfatterinde og kvindesagsforkæmper. I 1873 var hun blevet gift med Victor Kieler, som siden blev ansat som overlærer ved Frederiksborg Statsskole 1879-1905. I en periode i 1870'erne boede de i Kancellifløjen.

Ægteparrets skæbne er tæt knyttet til den norske dramatiker Henrik Ibsen. Allerede før sit ægteskab havde Laura Kieler debuteret med fortællingen "Brands døtre", en personlig fortsættelse af Ibsens skuespil "Brand", og i den forbindelse havde hun stiftet bekendtskab med Henrik Ibsen. Laura Kieler var dybt optaget af Ibsens radikale og debatskabende værker.

Ibsen havde i øvrigt besøgt H.F. Ewald i Kancellibygningen i 1870, men det er en anden historie.

Efter indgåelsen af ægteskabet blev Victor Kieler alvorligt syg, og Laura Kieler optog derfor på egen hånd et lån, der kunne betale for et halvt års rejse sydpå til Schweiz og Italien. Efter kuropholdet var Victor Kieler kommet sig helt, men da det kom frem, at rejsen var blevet lånefinansieret af hans hustru, blev der skandale. For hun havde ikke fortalt sin mand om lånet, og det var ikke tilladt for en gift kvinde at optage lån. Det var bedrageri. Victor Kieler krævede skilsmisse, hvilket han dog senere frafaldt. Denne udvikling tog hårdt på ægtefællerne.

Laura Kieler havde under dette forløb betroet sig til Henrik Ibsen, og det blev tydeligt, at han havde ladet sig inspirere af den kielerske ægteskabshistorie, da han udgav skuespillet "Et Dukkehjem" i 1879. Selv om Laura Kieler følte sig snigløbet af Ibsen på grund af hans tillidsbrud, bevarede de en vis kontakt frem til Ibsens død, men hun tilgav ham aldrig.

Laura Kieler døde den 23. april 1932 og ligger begravet på Hellebæk Ny Kirkegård, Ålsgårde.

Slotsherrens Hus

Slotsherrens Hus, også kaldt Amtmandsboligen, har også været bolig for kendte personer fra kulturlivet. I modsætning til Kancellihuset rummede det kun amtmandens bolig, ligesom den også fungerede som hans administrationskontor.

Juliane Marie Funck

Skuespillerinden og koloratursangerinden Juliane Marie Funck, 1786-1868 var en lovende kraft på Det Kongelige Teater, men forlod scenen i 1813, da hun indgik ægteskab med Herman Gerhard Treschow, som var amtmand over Frederiksborg Amt 1826 til 1836.

Hun døde 18. februar 1868 og blev begravet på Assistens Kirkegård.Ved hendes død stod der i en nekrolog, at "Jomfru Funck havde ikke megen, dramatisk evne, men hun var en fortræffelig Sangerinde, hvis Sopran formåede at glimre i de højeste partier og at beherske de vanskeligste Koloraturer". Det blev sagt om hende, at hun i en halv snes år var den lyriske Scenes ubestridte primadonna.

Palle Rosenkrantz

Forfatteren, journalisten og juristen Palle Rosenkrantz, 1867-1941, har indskrevet sig i litteraturhistorien som forfatter til Danmarks første kriminalroman, "Mordet i Vestermarie, en Bornholmsk kriminalhistorie efter akter og mundtlig overlevering", udgivet i 1902.

Som ganske lille dreng kom Palle Adam Vilhelm baron Rosenkrantz med to af sine brødre til at bo i Slotsherrens Hus.

Deres mor var den skotskfødte Julia Louise Mackenzie of Tarbat, der i 1864 var blevet gift med Iver Holger baron Rosenkrantz, der på grund af sine politiske aktiviteter blev kaldt "den røde baron". Han boede ofte i København eller på Ledreborg, og børnene levede, hvad Palle Rosenkrantz har kaldt en "nomadetilværelse". Faderen døde i 1873, men allerede i 1870 var familien flyttet til Rungstedgård, og Palle Rosenkrantz' minder fra Frederiksborg Slot er altså knyttet til hans allertidligste barndom.

Laura Kieler. Foto: Carl Rathsach. Det Kongelige Bibliotek

Baronesse Julia Rosenkrantz med Palle på skødet. Til højre sønnen Gunde. Foto: Carl Rathsach, 1868. Historisk Arkiv for Rudersdal Kommune

Hvordan gik det til, at Palle og hans brødre en overgang kom til at bo på Frederiksborg Slot? Der kan i hvert fald være en sammenhæng med, at hans ældre fætter Fritz Ivar Verner Christian Rosenkrantz omkring samme tid logerede hos genboen H.F. Ewald, mens han læste til student på Frederiksborg lærde Skole.

Som særdeles produktiv forfatter, også manuskriptforfatter til stumfilm, og oversætter m.m. opnåede Palle Rosenkrantz stor succes i årene frem til Første Verdenskrig. Mest kendt i dag er nok romanen "Hvad skovsøen gemte" fra 1903.

Fra sin spæde barndom på Frederiksborg har Palle Rosenkrantz bl.a. skrevet: "Jeg mindes med uhyggelig Skarphed en Drøm om en sort Puddelhund i en stor Have med Buxbomhække, en Drøm som i min Barndom af og til kom igen. Den refererer sig til en vældig Strid mellem min Fader og Slotsgartner Batzke om en Hund, der havde bidt en af os. Selve Striden ligger for længst i Mørke".

Han husker også de store røde mure og Slotshaven med de tætte hække, hvor der efter sigende vrimlede med hugorme. Og så mindes han "Rumlekassen", diligencen, der hver dag kørte op i slotsgården.

Karoline Jensen

Tjenestefolk, som der boede mange af på slottet for 100-200 år siden, indgik helt normalt i de fine familiers husstande. En helt særlig "husjomfru" var Karoline Jensen, 1897-1984, der med rette kan nævnes som en usædvanlig kulturpersonlighed, omend fra et andet samfundslag end de andre beboeres.

Det er historien om de muligheder en pige af hendes stand havde - og særlig hvad ambitioner, gåpåmod og eventyrlyst kunne føre til. Hun kom fra fattige kår i Odsherred, gik i skole hveranden

dag og elskede det, blev sendt ud at tjene som barnepige på en gård som 11-årig og endte som en kendt og efterspurgt kokkepige i de allerøverste samfundslag.

I 1922 flyttede hun ind i Amtmandsboligen, da hun blev husjomfru hos amtmand, kammerherre Harry Rowland Howard Grøn.

Hillerød havde hun allerede lært at kende, da hun i 1917 var på et tremåneders højskoleophold på Frederiksborg Højskole. Hun havde selv sparet op til opholdet og fik også et tilskud fra amtet.

Opholdet var en åbenbaring for hende. "Timerne på højskolen var en fest for mig", fortæller hun. Hun fik indsigt i dansk litteratur, lærte regning og havde også gymnastik og håndarbejde. Hun oplevede et Fruebjergmøde og var også på udflugt til Frederiksborg Slot, lidet anende, at hun selv skulle komme til at bo i Amtmandsfløjen med udsigt til springvandet.

I 1920 fik hun plads som kokkepige hos greveparret Erik og Fritze Ahlefeldt-Laurvig i Amaliegade i København, og her lærte hun, hvordan man laver "herskabsmad" og fører stort hus. Deres livsførelse interesserede hende, og det generede hende ikke, at de rangerede langt over hende. Det, der betød noget, var, at de var venlige og naturlige.

De anbefalede hende at søge ind som elev i enkedronning Louises køkken på Amalienborg, der dengang blev anset for et af Europas bedste. Der var dog halvandet års ventetid, og lærepladsen kostede 50 kr. om måneden, hvilket var mange penge. Så i mellemtiden var hun husjomfru hos direktøren for De danske Spritfabrikker.

Efter elevtiden i enkedronningens køkken var vejen banet for Karolines karriere i køkkenet hos kongelige og ambassadører.

Hun tjente i 4 år hos amtmand Grøn på Frederiksborg Slot, som hun titulerede "kammerherren". Men så kom der bud fra prins Gustav, søn af Frederik 8. og dronning Louise, om hun ville komme og lede hans husholdning på Egelund, det lille slot på Fredensborgvej, som han havde arvet efter sin mor. Både han og søsteren, prinsesse Thyra, havde af og til været gæster hos kammerherrens, hvor de havde nydt godt af hendes kogekunst, og desuden huskede prins Gustav hende fra elevtiden på Amalienborg.

Jomfru Jensens kogekunst førte hende senere til hertugen af Buccleuch i Skotland, til en oliekonge i New York og til de danske ambassader i London, Washington, Rom, Libanon og Israel. Hun rejste også som turist i USA, Vestindien og Grækenland og prøvede endda at bo i kibbutz.

Et af højdepunkterne i hendes usædvanlige karriere var middagen på den danske ambassade i forbindelse med kong Frederik 9. og dronning Ingrids officielle besøg hos det engelske kongepar i London i 1951.

En ung Karoline Jensen. Foto: Ingeborg Nielsen. Odsherred Lokalarkiv

Ved banketten deltog foruden det engelske kongepar medlemmer af regeringen med Churchill i spidsen. Han skrev efterfølgende til ambassadøren, at han ikke havde fået så dejlig en middag i mange år.

Karoline Jensens historie blev fortalt i 13 meget populære radioudsendelser i 1975, og i 1976 udkom de som bogen "Jomfru Jensens erindringer". Derefter fulgte i 1980 hendes kogebog, "Jomfru Jensens opskrifter".

Karoline Jensen døde som 87-årig den 10. august 1984 og er begravet på Nordre Kirkegård i Vig.

Kilder

LFHK: Lokalhistorisk Forening i Hillerød Kommune
HLF: Hillerød Lokalhistoriske Forening
Kristeligt Dagblad 11.08.1937 og 19.11.1937.
Peter Abrahams, Mit Ungdomsliv, 1923.
Asger Berg, Hartvig Frisch og Hillerød, LFHK 1992-4.
Asger Berg, Knud Pontoppidan og Hillerød, LFHK 1994-3
Asger Berg, Hillerøds Thalia, HLF, 2013-2.
Asger Berg, Jakob Knudsen i Hillerød, HLF 2014-1.
Steen Christophersen og Niels Kristian Steensberg, Frederiksborg Gymnasium 1630-2005, 2005.
H.F. Ewald/Theodor Ewald, En Slægts Historie II, 1905.
Eva Holm-Nielsen og Asger Berg, Guide til Hillerøds gader og veje, 2024.
Eva Holm-Nielsen, "Demokrat i en brydningstid. Om kaptajn Hammelev - slotsforvalter på Frederiksborg 1872-1906", Frederiksborg Amts Årbog 1998.
Eva Holm-Nielsen, Frederiksborg Slotskirkes organister i hen ved 200 år, LFHK 2002-3.
Eva Holm-Nielsen, En julekoncert i 1867, LFHK 2003-4.
Eva Holm-Nielsen, Julesalmekomponisten fra Hillerød, LFHK 2007-3.
Eva Holm-Nielsen, Husjomfru hos amtmanden, HLF 2018-2.
Eva Holm-Nielsen, Fra bord til jord, HLF 2022-1.
Eva Holm-Nielsen, Slottets gode fe, Folk og Minder i Nordsjælland, 2007/ HLF 2023-2.
Iver Holger Rosenkrantz, Nogle efterladte Optegnelser, Kbh. 1876.
Palle Rosenkrantz, Billeder fra min Barndom, 1917.
C. Skou, Andreas Peter Berggreen. Et Mindeskrift, 1895.
Helga Stemann, F. Meldahl og hans Venner 1-6, Kbh. 1926-1932.
Johannes Svanberg, Kungl. teatrarne under ett halft sekel 1860-1910, 1917.
Anders Uhrskov, Nye kulturbilleder fra Hillerød og omegn.
C.E.F. Weyse, Breve II, 1964.
F. Zachariae, Den danske skueplads' historie, 1917.

En samariterattest

Af
Asger Berg

En attest fra 1940 viser, at fru Vera Jensen har gennemgået og repeteret samariterkursus i Hillerød og bestået med udmærkelse. Beviset er attesteret af kursuslederen, læge Gertrud Burrau, og også underskrevet af præsidenten for D.D.A, Den Danske Dameafdeling under Det Røde Kors i Hillerød, nemlig Dida Ulrich.

Kurset foregik tirsdag aften kl. 20.00-22.00 fra 15. oktober 1940 på Frederiksborg Statsskole, og deltagerne betalte 5 kr. for at deltage.

Undervejs i kurset opstod et lille drama, der kom i avisen: "Hovedet gik gennem dørfyldningen. Forleden aften var man på Røde Kors Samariterkursus på Statsskolen i færd med at demonstrere transport af patienter på bårer. Undervisningslederen, læge Burrau, havde udtaget et hold på tre unge mennesker der skulle løfte en fjerde kammerat ned fra båren. For at vise, at de havde rigtigt fat, gik de tre unge mennesker med kammeraten i favnen skolestuen rundt. Da de var kommet værelset én gang igennem, lagde de ikke mærke til, hvor de gik, men ramlede lige mod døren. Skønt det lille optog ikke havde stærk fart på, var sammenstødet så kraftigt, at "patientens" hoved gik lige gennem dørfyldningen. Da uheldet skulle ske, var det meget heldigt, at det skete mellem en flok samariter, men mærkeligt nok holdt hovedet til den ublide medfart."

Historien kan give anledning til et par linjer om Hillerøds dameafdeling af Dansk Røde Kors. På nationalt plan går Røde Kors' historie tilbage til 1876, da "Foreningen af syge og såredes pleje under krigsforhold" blev stiftet. Fra 1881 ændredes navnet til "Det Røde Kors", og 1899 oprettedes dameafdelinger.

Røde Kors' formål var fra begyndelsen at uddanne sygeplejersker, der kunne stilles til rådighed i tilfælde af krig, men kurser i almen sundheds- og sygepleje og sikring af materiel til brug ved epidemier og ulykker blev senere en væsentlig opgave.

Særlige dameafdelinger oprettedes fra 1899 for at øge medlemstallet og støtte sagen, og fra 1908 kom Hillerøds dameafdeling til. Navnet var "Dameafdelingen for Hillerød og Omegn", idet den omfattede flere kredse i hele Frederiksborg Amt.

Når man læser et jubilæumsskrift fra 1933, får man et godt billede af damernes frivillige aktiviteter gennem årene. De samlede penge ind på mange måder, og de blev brugt på bl.a. samariterkurser

D. D. A.
D. R. K.

Fru Vera Jensen

har gennemgaaet Kursus og Repetition af

Samariter-Kursus i Hillerød

Aar 19 40 og ved den afsluttede Prøve erholdt

Karakteren Bestaaet m. Udmærkelse

bevidnes herved.

Gudrun Burrau
Læge

Ovennævnte Bevis tilstilles Dem af

Nina Ulrich
Præsident
for den Danske Dame-Afdeling under Det Røde Kors
Hillerød

og -øvelser, indkøb af depotmateriel som senge, forbindspakker og lignende. Beredskab var et vigtigt humanitært formål.

I Hillerød fik man et godt depotlokale i stueetagen i Frederiksborg Amts Sygehus på Søndre Banevej. I vores medlemsblad 3, 2019, ses et fotografi af sygehuset i 1940 - med Røde Kors' vartegn i et kæmpeskilt på taget.

Fra begyndelsen blev arbejdet støttet og ledet af samfundets spidser, også på spindesiden. Dameafdelingen i Hillerød blev stiftet af daværende amtmandinde, grevinde Olga Schulin, og som en meget aktiv protektrice nævnes Louise, kong Frederik 8.s dronning.

Efter 1. verdenskrig skete gradvis en vis demokratisering af Røde Kors. Som det ses af fru Vera Jensens attest fra 1940, er der dog endnu ved 2. verdenskrigs udbrud en amtmandinde i spidsen for den lokale dameafdeling: Dida Ulrich, 1890-1967, - som egentlig hed Erica Louise Ulrich, f. Bojesen - var gift med amtmand Kay Ulrich, 1890-1948, og boede på Frederiksborg Slot.

Den anden underskrivers navn, læge Gertrud Burrau, huskes af mange i Hillerød. Frk. Burrau med det fulde navn Anna Bodil Gertrud Burrau - var født i 1901, blev læge i 1930 og kom til Hillerød efter nogle år som praktiserende læge på Bornholm og som ansat på Københavns Kommunehospital. Hun kom hertil i slutningen af 1930'erne og blev fra 1944 kommunens skolelæge - helt frem til sin pensionering.

Hundredvis af Hillerøds skoleelever er blevet vejet, målt og undersøgt af frk. Burrau. På sine besøg på skolerne var hun gerne ledsaget af skolesygeplejerske Cecilie Dybvad Hansen, også kendt som "Lillemor".

Først boede hun på Torvet 7, senere i mange år på Dyrehavevej 10, hvorfra hun endda efter pensioneringen fortsatte som privatpraktiserende læge.

Læge Gertrud Burrau. Den 9. januar 1991 ville hun have kunnet fejre sin 90-årsdag, men hun døde på plejehjemmet på Kirsebærbakken dagen før den runde dag.

Kilder:

D.R.K. Dameafdelingen for Hillerød & Omegn, Beretning om 25 Aars Arbejde, Hillerød 1933, Genoptrykt af Dansk Røde Kors, Hillerød Afdeling, 2008.
Frederiksborg Amts-Tidende, 5. oktober 1940 og 28. november 1940.
Personoplysninger og oplysninger om Dansk Røde Kors fra internettet.
Personoplysning fra kirkegårdskontoret.

Tak til Bent Kauffmann for oplysninger til artiklen.

Indkaldelse til generalforsamling

Hillerød Lokalhistoriske Forenings ordinære generalforsamling afholdes onsdag den 11. marts 2026, kl. 19.00, i Kedelhuset, lokale 2. Dagsorden ifølge vedtægterne.

Hillerød-Kalenderen 2026

Hillerød-Kalenderen 2026 viser eksempler på, hvordan Hillerøds gader har ændret udseende.

De 12 Hillerød-fotografier fra 1900-tallet, kombineret med nye fotos med samme motiver viser, hvordan butikslivet har ændret sig i de sidste 50-80 år.

Per Buchmann står for både forsidebilledet og nu-billederne. Kalenderen kan købes i Bog & Idé i Slotsarkaderne og koster 110 kr.
